



OLIV TA'LIM TALABALARINI O'QITISHDA SUN'IY INTELEKTDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

J. Kdirbayev

Qoraqalpog'iston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi

Annotatsiya: Mazkur ishda oliy ta'lim tizimida sun'iy intellekt texnologiyalarini joriy etishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilingan. Ta'lim jarayonida SI texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari, ya'ni adaptiv o'qitish, avtomatlashtirilgan baholash, intellektual maslahatchi tizimlar va talabalar faoliyatini monitoring qilish kabi asosiy yo'nalishlar yoritib berilgan.

Kalit so'zlar: Sun'iy intellekt, oliy ta'lim, adaptiv o'qitish, avtomatlashtirilgan baholash, raqamli texnologiyalar, intellektual maslahatchi, ta'limda innovatsiya, talabalar faoliyati tahlili, masofaviy ta'lim, shaxsiylashtirilgan o'qitish.

So'nggi o'n yillikda jahon miqyosida raqamli texnologiyalar, xususan sun'iy intellekt (SI) tez sur'atlarda rivojlanmoqda. Inson faoliyatining deyarli barcha jabhalarida qo'llanayotgan SI texnologiyalari ta'lim sohasiga ham jiddiy ta'sir ko'rsatmoqda. Jumladan, oliy ta'lim muassasalarida talabalarga zamonaviy bilim berish, ularni raqobatbardosh mutaxassis qilib tayyorlash jarayonida sun'iy intellekt muhim omilga aylanmoqda. Ta'limdagi raqamli transformatsiyaning asosiy yo'nalishlaridan biri bu individuallashtirilgan, tezkor va tahlilga asoslangan o'qitishni ta'minlash hisoblanadi.

I. Sun'iy intellekt tushunchasi va ta'lim tizimidagi ahamiyati

Sun'iy intellekt — bu inson ongiga xos bo'lgan vazifalarni, ya'ni o'rganish, tahlil qilish, qaror qabul qilish, nutqni tushunish va boshqalarni bajara oladigan algoritmlar va dasturlar yig'indisidir. Ta'lim sohasida SIDan foydalanish quyidagi yo'nalishlarda namoyon bo'ladi: adaptiv o'qitish, avtomatlashtirilgan baholash, intellektual maslahatchilar, talabalar faoliyati monitoringi.

II. Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim platformalari va vositalari

Coursera, Udey, Khan Academy, EdX, Duolingo, ChatGPT, Moodle kabi platformalar ta'limda SI texnologiyalaridan foydalanadi. Bu vositalar talabalar uchun shaxsiylashtirilgan o'qitish, avtomat baholash, ko'makchi dasturlar sifatida foydalaniladi.

III. Sun'iy intellekt texnologiyalarining afzalliklari

SI texnologiyalari oliy ta'limda quyidagi afzalliklarni yaratadi:

1. Shaxsiylashtirilgan o'qitish

Har bir talabaning bilimi, o'rganish uslubi va sur'atiga qarab o'quv reja avtomatik ravishda moslashadi.



2. O'qituvchilarning yukini kamaytirish

Baholash, tahlil qilish, material tayyorlash kabi ishlarni avtomatlashtirish orqali vaqt tejaladi.

3. Fanlararo integratsiya

SI vositalaridan foydalanib, fanlar o'rtasidagi bog'liqlikni yaxshiroq tushunish imkoniyati paydo bo'ladi.

4. Inklyuziv ta'lim

Sun'iy intellekt vositalari imkoniyati cheklangan talabalar uchun maxsus moslashtirilgan interfeyslar va audiovizual yordamchi vositalarni taqdim etadi.

5. Qaror qabul qilishni yaxshilash

Oliy ta'lim muassasalari o'zlarining ichki jarayonlarini tahlil qilish, resurslar taqsimoti va ta'lim strategiyasini shakllantirishda SI dan foydalanishlari mumkin.

IV. Sun'iy intellektni talabalar talimida foydalanishda qiyinchiliklar va xavflar

Axloqiy muammolar, maxfiylik va ma'lumot xavfsizligi, tanqidiy fikrlashning pasayishi, o'qituvchi rolining kamayishi, til va kontekst muammolari SI texnologiyalarini joriy etishdagi salbiy omillardandir.

Xulosa va takliflar

Sun'iy intellekt texnologiyalari oliy ta'limda individuallashtirilgan, yuqori sifatli va samarali o'qitish tizimini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Uning to'g'ri va oqilona qo'llanilishi ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Tavsiyalar: milliy platformalar yaratish, Sun'iy intellekt kurslarini joriy etish, axloqiy me'yorlarni kuchaytirish, inson va Sun'iy intellekt faoliyatini uyg'unlashtirish, o'zbek tilida SI vositalarini rivojlantirish.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Abdulazizov J.J. Sun'iy intellekt: nazariya va amaliyot. – Toshkent: «Fan va texnologiyalar», 2023.
2. Tursunov N.A. Innovatsion ta'lim texnologiyalari va sun'iy intellekt. – Samarqand: SamDU nashriyoti, 2022.
3. Ganiyev A.M., Yuldoshev A.B. Oliy ta'limda raqamli texnologiyalar. – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2021.
4. Nazarov U.X. Sun'iy intellekt va ta'lim jarayoni. – Toshkent: "Universitet", 2020.
5. UNESCO (2021). Artificial Intelligence and Education: Guidance for Policy-makers. – <https://unesdoc.unesco.org>